

UTVÄRDERING AV ALLERGI-FRAMKALLANDE FAKTORER I VÄXTHUSFÖRETAG

Växthusarbetare har en betydande risk för sensibilisering, dvs. att utveckla allergi mot produktionsgrödor eller skadedjur och biologiska bekämpningsmedel. Sensibilisering kan leda till allergisk snuva, astma eller eksem. Detta bör beaktas i växthusföretagens arbetsplatsutredningar, rådgivning och hälsokontroller.

Allergirisk vid växthusarbete

Växthusarbete året runt är förknippat med en ökad risk för allergi, jämfört med många andra arbeten. Allergier kan orsakas av:

- **Produktionsgrödor**, såsom tomater och gurkor
- **Mikroorganismer som förekommer i växthus**, såsom förrådsqualster, växtskadedjur, organismer som används för bekämpning av skadedjur och växthushumlor

Allergiframkallande faktorer såsom sekret från biologiska bekämpningsmedel, pollen och annat växtmaterial kan förekomma i luften som sådant eller bland annat damm.

Allergi kan utvecklas som ett resultat av till synes minimal luftvägsexponering och även genom hudkontakt. Risken för att utveckla astma och allergisk snuva är störst under de första två åren i arbetet.

Mellan 2001 och 2020 konstaterades 29 fall av allergiska yrkessjukdomar förknippade med växthusarbete. Vissa yrkessjukdomar förblir sannolikt oupptäckta.

BIOLOGISK BEKÄMPNING I VÄXTHUS -UNDERSÖKNINGEN (120 växthusarbetare)

60 %

För vissa agenser i växthusarbetet

50 %

För minst ett biologiskt bekämpningsmedel

SENSIBILISERAD

40 %

För växthushumlor

20 %

Tför tomat och/eller gurka

ARBETSRELATERADE SYMPTOM

Astmasymtom

14 %

Eksem

20 %

Snuva

30%

Arbetsplatsutredning

I arbetsplatsutredningar är det bra att ta hänsyn till arbetskraftens utländska bakgrund och de medföljande språkliga och kulturella skillnaderna. Det är också bra att komma ihåg att allergener oftast inte syns och att det är svårt att mäta dem. Därför kan till exempel arbetshygieniska mätningar inte vara till någon hjälp när allergirisken utvärderas.

Rådgivning

Rådgivning är en viktig del av företagshälsovårdssamarbetet mellan växthusföretagen. Företagshälsovården ska se till att växthuset är medveten om risken för allergi i arbetet. Arbetsledare och anställda bör instrueras att agera vid symtom. Dessutom bör instruktioner och utrustning för första hjälpen tillhandahållas på arbetsplatsen vid allvarliga allergiska reaktioner.

Företagshälsovården ger information och råd om den skyddsutrustning som används i arbetet. Det är bra att informera arbetsgivaren om att skyddshandskar och/eller andningskydd kan krävas för växthusarbete och att det är arbetsgivarens ansvar att skaffa dem.

Till arbetsplatsen levereras lättförståelig kontaktinformation om företagshälsovården på lämpliga språk.

Företagshälsovården ska använda riskbedömning i samarbete med företaget och övervaka genomförandet av riskhanteringsåtgärder.

Hälsoundersökningar

På grund av den betydande risken för allergi i samband med växthusarbetet, är det ett arbete som medför särskild fara för ohälsa (ESV) på grund av organiskt damm som innehåller allergener. Allergener inom växthusarbete kan till exempel jämföras med djurepitel eller mjöldamm.

Mer information om hälsokontroller som lämpar sig för allergiframkallande agenser på huden och luftvägarna hittas i kapiteln som handlar om luftvägar och hudirriterande, allergiframkallande faktorer i boken Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet (Arbetshälsoinstitutet 2019)

**INFORMATION FÖR
ARBETSTAGARE OM
SÄKRA ARBETSMETODER:
[YOUTU.BE/HKH5GCFMBMS](https://youtu.be/HKH5GCFMBMS)**

FRÅGOR SOM STÖD FÖR ARBETSPLOTSUTREDNINGEN

Kartläggning av exponering

- Vilka grödor odlas i växthuset?
- Vilka växtskyddsmedel används (vilka biologiska bekämpningsmedel används/ har använts under de senaste åren, möjliga bekämpningskemikalier)?
- Används humlor för pollinering?
- Hur och i vilka arbetsfaser är det möjligt att allergener kommer i luftvägarna (dammiga eller aerosolbildande arbetsfaser som att lyfta lövhögar, skaka av växter m.m.)?
- Hur och i vilka arbetsfaser kan allergener hamna på huden (behandling av växter och material, damm/biologiska bekämpningsmedel hamnar på huden)?
- Vilka grupper av arbetstagare kan exponeras för allergiframkallande ämnen?
- Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra exponering av luftvägarna och huden (t.ex. dammfria arbetsmetoder och skyddsåtgärder)?

Identifiering av allergisk

- Har företagen och de anställda tillgång till information om allergirisken inom arbetet?
- Har arbetsrelaterade symtom observerats i företaget och har yrkessjukdomar upptäckts?
- Har man förberett sig på allvarliga allergiska reaktioner genom medicinering och åtgärdsanvisningar (t.ex. att bli stucken av en humla)?
- Hur har man kommunicerat arbetarskyddsfrågor, såsom förebyggande åtgärder och att söka sig till vård på en flerspråkig och mångkulturell arbetsplats?
- Hur skulle företagshälsovården kunna främja kommunikationen om risker?

FÖRSTA OCH PERIODISKA UNDERSÖKNINGAR

Växthusarbetarnas hälsokontroller omfattar en första hälsoundersökning som bedömer arbetstagarens lämplighet för arbete i växthus och en periodisk hälsoundersökning som följer med arbetstagarens hälsa och arbetsförmåga.

Den första och periodiska hälsoundersökningen skall omfatta följande:

- luftvägs- och hudsymtom
- allergiska sjukdomar
- starka reaktioner på stekelstick

Under hälsokontrollen ges information och råd om allergirisken vid växthusarbete och om rätta arbetsmetoder. Samtidigt säkerställs att den anställda har erbjudits lämplig skyddsutrustning av arbetsgivaren. Arbetstagaren bör också uppmuntras att kontakta företagshälsovården om de upplever symtom.

HÄNSYN TILL UTLÄNDSKA ARBETSTAGARE

Hälsoundersökningar kanske inte fungerar bra när det gäller att följa upp arbetstagare med utländsk bakgrund på grund av språkliga och kulturella skillnader. Möjliga enkäter måste göras på ett språk som den tillfrågade förstår. Syftet med och möjliga konsekvenser av enkäterna ska förklaras för de tillfrågade.

Vid mottagningen lönar det sig att säkerställa att arbetstagaren förstår vikten av hälsouppföljning och tystnadsplikten vad gäller de egna uppgifterna. Det är också bra att berätta att företagshälsovårdsbesök är kostnadsfria för den anställda och förpliktigar inte den anställda till någonting.

Undersökningar vid misstanke om yrkessjukdom

Om den anställda har luftvägs- eller hudsymtom relaterade till arbetet påbörjas yrkessjukdomsundersökningar utan dröjsmål.

Grundläggande astmaundersökningar i enlighet med God medicinsk praxis-rekommendationen kan utföras hos den lokala företagshälsovården och PEF-arbetsplatsövervakning kan påbörjas. Negativ PEF-uppföljning på arbetsplatsen utesluter dock inte möjligheten för yrkesastma eller -snuva.

Vid symtom på snuva (nysningar, rinnande snuva, nästäppa) kan allergi mot de vanligaste produktionsgrödorna eller förrådsqualster utredas lokalt med hjälp av en specifik IgE-analys i serum och möjligtvis genom pricktest.

Det finns inga kommersiella allergenextrakt för undersökning av allergier förorsakade av produktionsgrödor eller skadedjur och biologiska bekämpningsmedel. Om det finns misstankar om yrkessjukdom ska företagsläkaren göra en remiss för fortsatta undersökningar till Kliniken för arbetsmedicin vid Arbetshälsoinstitutet i Helsingfors. Där kan sensibilisering utredas med allergenextrakt som tillverkats vid Arbetshälsoinstitutet och med ämnen från arbetsplatsen.

Växthusarbetarens hudsymtom bör behandlas och uppföljas i företagshälsovården. Patienter med handeksem ska få sjukledighet från arbete som är irriterande för händernas hud.

KAN YRKESSJUKDOMSPATIENTEN FORTSÄTTA I SITT ARBETE?

Patienter med yrkessjukdomar kan i vissa fall återvända till arbetet, men företagshälsovården övervakar deras situation noga.

Om arbetstagaren diagnostiseras med astma eller anafylaxi som en yrkessjukdom, rekommenderas att exponeringen för den allergiframkallande faktorn elimineras helt. För patienter med yrkesnuva kan det vara möjligt att fortsätta arbetet om exponeringen minskar avsevärt. Patienter med en yrkesrelaterad hudsjukdom kan vanligtvis fortsätta arbetet när huden är frisk och skyddas noga.

YTTERLIGARE INFORMATION

- Instruktionerna för växthusföretagare, dess arbetstagare och företagshälsovård har tagits fram av Arbetshälsoinstitutets projekt Biologisk bekämpning i växthus: www.ttl.fi/kasvihuonetyo (På webbsidan finns det material också på svenska.)
- Arbetarskyddscentralen har guider för liknande jobb på flera språk (www.ttk.fi > Ulkomainen työvoima metsätöissä)
- Anvisningar för PEF-uppföljning